
Euroopa Liidu kohtuasjade kokkuvõte juuli 2019

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

- C-543/17: Euroopa Komisjon vs Belgia Kuningriik (liikmesriigi kohustuste rikkumine – direktiivi ülevõtmine, rahalised karistused)
- C-273/18: Kuršu zeme (eelotsus – sisendkäibemaksu mahaarvamine, maksusoodustuse saamine)
- C-680/17: Vethanayagam (eelotsus – viisaesindusleping, kaebeõigus)

Olulisemad EL Kohtu lahendid:

- C-622/17: Baltic Media Alliance (eelotsus – televisiooniteenuse osutamine)
- C-649/17: Amazon (eelotsus – tarbijaõigused)
- C-163/18: HQ jt (eelotsus – lennureisijate õigus hüvitisele, tühistatud pakettreis)
- C-502/18: CS jt. (eelotsus – lennureisijate õigus hüvitisele, ümberistumisega lend)
- C-40/17: Fashion ID (eelotsus – isikuandmete töötlemine, vastutav töötleja)
- C-469/17: Funke Medien NRW (eelotsus – autoriõigus, ajakirjandusvabadus)
- C-476/17: Pelham (eelotsus – autoriõigus, helilõikude kopeerimine)
- C-516/17: Spiegel Online (eelotsus – autoriõigus)

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

C-543/17: Euroopa Komisjon vs Belgia Kuningriik (liikmesriigi kohustuste rikkumine – direktiivi ülevõtmine, rahalised karistused)

Euroopa Kohtu otsus, 8. juulil 2019

Euroopa Komisjon (edaspidi „komisjon“) taotles, et kohus tuvastaks, et Belgia ei ole võtnud kõiki direktiivi 2014/61/EL ülevõtmiseks vajalikke meetmeid ning igal juhul ei ole neist komisjonile teatanud. Samuti taotles komisjon, et Euroopa Kohus määraks ELTL artikli 260 lõike 3 alusel Belgiale karistusmaks summas 6071,04 eurot päevas. Liikmesriigid ja komisjon olid eriarvamusel ELTL artikli 260 lõike 3 tõlgendamise suhtes. Sisuliselt on küsimus selles, millistel tingimustel võib rahalisi karistusi nõuda juba esimese, liikmesriigi kohustuste rikkumist tuvastava kohtuotsusega. Tegemist on esimese Euroopa Kohtu otsusega selle sätte tõlgendamise kohta.

Esmalt otsustas kohus varasemale kohtupraktikale tuginedes, et liikmesriigi kohustuste rikkumise toimepanemist ELTL artikli 258 tähenduses tuleb hinnata seisuga, mil lõppes põhjendatud arvamusel määratud tähtaeg. Selle tähtaja lõpuks ei olnud Belgia vastu võtnud direktiivi ülevõtmiseks vajalikke meetmeid ega ülevõtmise meetmetest teatanud. **Seega on Belgia rikkunud direktiivist tulenevaid kohustusi.**

Seejärel analüüsis kohus liikmesriigi kohustuste rikkumist ELTL artikli 260 lõike 3 tähenduses. Kohus tõi välja, et sättes sisalduva korra kehtestamise eesmärk ei ole ainult motiveerida liikmesriike võimalikult kiiresti lõpetama kohustuste rikkumist, vaid samuti lihtsustada ja kiirendada nende rahaliste sanktsioonide määramise menetlust, mis puudutavad direktiivi ülevõtmise meetmest teatamise kohustuse rikkumist. Erinevalt liikmesriikidest leidis kohus, et ELTL artikli 260 lõige 3 ei kohaldu üksnes siis, kui liikmesriik ei ole komisjonile teatanud **ühestki meetmest**. Siiski ei saanud kohus nõustuda ka tõlgendusega, et ainult need liikmesriigid, kes võtavad **komisjoni arvates direktiivi sätteid õigesti üle** ja teavitavad sellest komisjoni, täidavad ELTL artikli 260 lõikes 3 sätestatud teatamise kohustust. See oleks muu hulgas vastuolus sätte kontekstiga, kuna ELTL artikli 258 menetlus annab liikmesriikidele võimaluse vaielda komisjoni seisukohale vastu, ilma et neid ähvardaks kohe rahaline sanktsioon.

Kohtu sõnul peetakse „ülevõtmise meetmetest teatamise kohustusega“ silmas **liikmesriikide kohustust edastada piisavalt selget ja täpset informatsiooni direktiivi ülevõtmise meetmete kohta**. Liikmesriigid peavad iga direktiivi sätte kohta märkima ära seda ülevõtva riigisisese õiguse sätte või sätteid. **Seejärel peab komisjon** selleks, et nõuda liikmesriigile ELTL artikli 260 lõike 3 alusel rahalise sanktsiooni määramist, **tõendama, et teatavad ülevõtmismeedmed on ilmselgelt puudu või ei hõlma asjassepuutuva liikmesriigi kogu territooriumi**, kuna kohtu ülesanne ei ole ELTL artikli 260 lõike 3 menetluse raames hinnata, kas direktiiv on õigesti ülevõetud.

Kohus leidis, et **ELTL artikli 260 lõige 3 on antud kohtuasjas kohaldatav**. Kohus otsustas Belgiale määrata **karistusmaks summas 5000 eurot päevas** alates kohtuotsuse kuulutamisest kuni rikkumise lõpetamiseni. Kuna aga ei ole välistatud, et kohtuotsuse kuulutamise päevaks

on kõnealune direktiiv täielikult üle võetud, siis karistusmaks määratakse ainult juhul, kui rikkumine vältab veel käesoleva kohtuotsuse kuulutamise päeval.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-273/18: Kuršu zeme (eelotsus – sisendkäibemaksu mahaarvamine, maksusoodustuse saamine)

Euroopa Kohtu otsus, 10. juulil 2019

Läti äriühing SIA Kuršu zeme (kaebaja) deklareeris 2012. aastal veebruarist kuni detsembrini Läti ettevõtjalt SIA KF Prema kalatoodete ostu ja arvas sisendkäibemaksu maha. Läti maksuhaldur tuvastas, et tegelikult ei ostanud kaebaja kala Läti ettevõtelt, vaid Leedu ettevõtelt ja transportis ise kala Leedust oma vabrikusse Lätti. Dokumentide põhjal näidati aga kauba müüki läbi mitme ettevõtte, kes tegelikult ei teostanud mingit tegevust müügitehingute tegemiseks, vaid koostasid ainult oma nimel saatedokumendid.

Maksuhaldur oli seisukohal, et kuna kaebaja ostis tegelikult kauba Leedu ettevõtjalt, ei ole tal õigus sisendkäibemaksu maha arvata dokumendi alusel, mis ei kajastanud tegelikku tehingut ja esitas täiendava käibemaksu nõude. Kaebaja märkis, et ta on täitnud kõik sisendkäibemaksu mahaarvamise nõuded ja mahaarvamise õigust saab keelata ainult siis, kui on objektiivsete andmetega tõendatud, et sisendkäibemaksu mahaarvamise õigusele on tuginetud pettuse või kuritarvitusega.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus on veendunud, et tegemist on kunstliku tehingute ahelaga kuid pole kindel, kas maksuhaldus peaks siiski näitama, kuidas on konkreetsete tehingute tulemus riigikassale kahjustav, käibemaksu maksmata jätmise kujul või selle maksu alusetu tagastamise taotluse kujul, võrreldes olukorraga, kus need tehingud on välja töötatud vastavalt tegelikele asjaoludele.

Euroopa Kohus meenutas, et käibemaksudirektiivis sätestatud sisendkäibemaksu mahaarvamisõigus on käibemaksusüsteemi lahutamatu osa ja seda ei või üldjuhul piirata. Sisuliselt võib mahaarvamisõigust piirata vaid juhul, kui objektiivsete asjaolude põhjal on tõendatud, et seda õigust kasutati pettuse või kuritarvituse kavatsusega. Kuritarvituse olemasolu tuvastamine eeldab, et maksukohustuslane saab maksusoodustuse, mille andmine on vastuolus direktiivi kohaldatavate sätetega taotletava eesmärgiga ja teiseks peab olema tuvastatud, et tehingute peamine eesmärk oli maksusoodustuse saamine.

Kohus märkis, et asjaolu, et kaup ei ostetud otse arve väljastaja käest, ei ole tingimata tegeliku tarnija petturliku varjamise tagajärg ega kujuta endast tingimata kuritarvitust. Käesolevas asjas ei tuvastatud, milline on põhjendamatult maksusoodustus, mida sai Kuršu Zeme või teised kaupade järjestikuse müügitehingute ahelas osalenud äriühingud ega tehtud kindlaks, kas nende tehingute eesmärk oli üksnes saada põhjendamatult maksusoodustus. Seetõttu pelgalt ahela olemasolu ja asjaolu, et kaup saadi füüsiliselt enda valdusse teiselt äriühingult, kes oli märgitud kauba tarnijana arvele, ei kinnita järeldust, et kaupu tegelikult ei ostetud arvele märgitud müüjalt või et nende äriühingute vahel tegelikult tehingut ei toimunud. **Järelikult ei**

saa põhikohtuasjas esinevatel asjaoludel maksuhaldur ilma kuritarvituse olemasolu kohta tõendeid esitamata mahaarvamisoiguse andmisest keelduda.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-680/17: Vethanayagam (eelotsus – viisaesindusleping, kaebeõigus)

Euroopa Kohtu otsus, 29. juulil 2019

Kaebajad on Sri Lanka kodanikest abikaasad, kes elavad Sri Lankal. Seotud isik on ühe kaebaja õde, kes on Madalmaade kodanik ja elab Amsterdamis. Kaebajad esitasid Schengeni viisa taotluse eesmärgiga külastada seotud isikut Madalmaades. Viisaesinduslepingu alusel vaatab Šveits Sri Lankal läbi Madalmaade viisataotlused. Viisataotlused jäeti rahuldamata, kuna kaebajad ei esitanud piisavalt dokumente, mis tõendavad, et neil on piisavad elatusvahendid nii viibimise ajaks kui ka tagasipöördumiseks.

Madalmaades esitatud kaebuses leiavad kaebajad, et nende kaebuse peaks läbi vaatama Madalmaad, ja et Šveits oli vaid Madalmaade esindaja. Madalmaade kohus pole aga kindel, milline riik on pädev tegema kaebajate kohta lõpliku otsuse ja kelle vastu tuleb esitada kaebus. Veel soovis kohus teada, kas kaebuse saab esitada ka seotud isik.

Euroopa Kohus vastas, et viisaeeskirja artikli 32 lõike 3 alusel **on viisa andmisest keeldumise otsuse peale kaebuse esitamise õigus üksnes viisa taotlejal** (sealhulgas esindaja kaudu). Seega seotud isikul ei ole lubatud esitada viisa andmisest keeldumise otsuse peale kaebust enda nimel. Kuivõrd liidu seadusandja on jätnud viisataotlejatele võimaldatava õiguskaitsevahendite laadi ja konkreetse korra liikmesriikide otsustada, **võivad liikmesriigid siiski lubada seotud isikul osaleda koos viisataotlejaga vastavas kaebemenetluses**. Siiski ei saa seotud isik viisataotlejaga võrreldes osaleda menetluses iseseisvalt, vaid sõltuva ja täiendava poolena.

Kohus tõi välja, et viisaeeskirjas on ette nähtud erinev esindamise ulatus vastavalt sellele, milline on kavandatav otsus viisataotluse kohta ning millised on esindamist käsitleva kokkuleppe tingimused. Sellest tulenevalt leidis kohus, et **selle kindlakstegemine, milline riik on lõpliku otsuse võtmiseks pädev ja seega, kelle vastu tuleb kaebus esitada, sõltub kahepoolse esindamist käsitleva kokkuleppe puhul selle kokkuleppe tingimustest**. Seega juhul, kui on olemas kahepoolne esindamist käsitlev kokkulepe, mille kohaselt esindav liikmesriik teeb viisa andmisest keeldumise otsuseid, peavad esindava liikmesriigi pädevad asutused tegema otsuse viisa andmisest keeldumise otsuse peale esitatud kaebuse kohta. Kuna antud juhul oli Šveitsil esindamist käsitleva kokkuleppe alusel kohustus teha lõplik otsus Madalmaade lühiajalise viisa taotluste kohta, siis on samuti Šveitsil pädevus vaadata läbi kaebused viisa andmisest keeldumise otsuste peale.

Lisaks selgitas kohus, et iga liikmesriik peab tagama põhiõiguste austamise, eelkõige tõhusa õiguskaitse, määrates kindlaks viisa andmisest keeldumise otsuste vaidlustamise laadi ja konkreetse korra, järgides võrdväarsuse ja tõhususe põhimõtteid. Järelikult olgu riigiks, kelle vastu tuleb esitada kaebus, esindav riik või esindatav riik, tagatud peab olema viisataotlejate

õigus tõhusale õiguskaitsele. Kohtu sõnul on see, kui kaebus viisa andmisest keeldumise otsuse peale tuleb esitada esindava riigi vastu, kooskõlas põhiõigusega tõhusale õiguskaitsele.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

Olulisemad EL Kohtu lahendid:

C-622/17: Baltic Media Alliance (eelotsus – televisiooniteenuse osutamine)

Euroopa Kohtu otsus, 4. juulil 2019

Ühendkuningriigi äriühing BMA levitas Leedus telekanalit NTV Mir Lithuania. Leedu raadio- ja televisioonikomisjon tegi otsuse, millega kohustas BMA-d edaspidi telekanalit NTV Mir Lithuania Leedu territooriumil levitama ainult tasulistest telepakettides. See piirav otsus põhines asjaolul, et telekanalis NTV Mir Lithuania avaldati rahvuse alusel vihkamisele õhutavat materjali. BMA esitas kohtusse kaebuse otsuse tühistamiseks. Vilniuse halduskohus esitas eelotsusetaotluse Euroopa Kohtule.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsis, kas direktiivi 2010/13 (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv) artikli 3 lõiked 1 ja 2 hõlmavad ainult juhtumeid, kus vastuvõtjaliikmesriik soovib peatada telesaadete levitamise ja/või taasedastamise, või hõlmavad need ka muid vastuvõtjaliikmesriigi võetud meetmeid, mille eesmärk on audiovisuaalmeedia teenuste vastuvõtmise ja taasedastamise vabadust muul viisil piirata. Samuti küsis kohus, kas direktiivi 2010/13 põhjendust 8 ning artikli 3 lõikeid 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et need keelavad vastuvõtjaliikmesriikidel teha sellist otsust, millega ajutiselt kohustatakse vastuvõtjaliikmesriigi territooriumil tegutsevaid televisiooniteenuse osutajaid kõnealust telekanalit levitama ja/või interneti teel taasedastama ainult lisatasu eest näidatavates telepakettides.

Euroopa Kohus leidis, et **direktiivi 2010/13 artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaldamisalasse ei kuulu liikmesriigi poolt avaliku korra huvides võetud meede, mis seisneb meediateenuse pakkujatele kehtestatud kohustuses 12 kuu jooksul taasedastada või interneti kaudu levitada teisest liikmesriigist pärinevat telekanalit ainult tasulistest telepakettides**, mis aga ei takista selle telekanali saadete sõna otseses tähenduses taasedastamist esimese liikmesriigi territooriumil. Jõudnud sellele järeldusele, ei olnud Euroopa Kohtul vajadust enam teisele küsimusele vastata.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-649/17: Amazon (eelotsus – tarbijaõigused)

Euroopa Kohtu otsus, 10. juulil 2019

Amazon EU veebisaidi kaudu oli tarbijal enne tellimuse esitamist võimalus sisestada oma telefoninumber ja paluda endale helistada. Samuti sai veebisaidil pärast mõnda klikki tarbijale nähtavaks Amazon EU üldine abinumber. Saksamaa tarbijakaitseorganisatsioonide liit leidis, et Amazon EU ei teatanud tarbijale nõuetekohaselt oma telefoni- ja faksinumbreid ega esitanud telefoninumbreid selgel ja arusaadaval viisil, ning pöördus kohtusse. Saksamaa kõrgeim kohus esitas eelotsusetaotluse Euroopa Kohtule.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsis, kas liikmesriigid võivad ette näha sätte, mis kohustab kauplejat tegema tarbijale enne lepingu sõlmimist igal juhul teatavaks oma telefoninumbri. Samuti küsis Saksamaa kohus, kas direktiivi 2011/83 (tarbija õiguste kohta) artikli 6 lõike 1 punkti c tuleb tõlgendada nii, et kaupleja peab andma teavet vaid tema ettevõttes juba olemasolevate suhtlusvahendite kohta ning ei ole kauglepingute sõlmimiseks kohustatud võtma kasutusele uut telefoni- või faksinumbrit ega looma uut e-posti kontot. Veel soovis Saksamaa kohus teada, kas direktiivi 2011/83 artikli 6 lõike 1 punktis c sisalduv suhtlusvahendite loetelu (telefon, faks ja e-post) on lõplik või võib kaupleja kasutada ka muid suhtluskanaleid, mida ei ole viidatud sättes nimetatud, näiteks veebivestlust („chat“) või tagasihelistamissüsteemi, kui see tagab võimaluse võtta kauplejaga kiiresti ühendust ja temaga tõhusalt suhelda.

Euroopa Kohus leidis, et direktiivi 2011/83 artikli 6 lõike 1 punkt c kohustab kauplejat kindlasti tegema kõigile **tarbijatele kättesaadavaks suhtluskanali**, mis võimaldaks neil kauplejaga kiiresti ühendust võtta ja temaga tõhusalt suhelda. Sättega ei ole vastuolus see, kui kaupleja võimaldab muid suhtluskanaleid peale telefoni, faksi või e-posti, eelkõige elektroonilist kontaktivormi, mille abil tarbijad saavad pöörduda kaupleja poole veebisaidi vahendusel ning mille kaudu nad saavad kirjaliku vastuse või neile helistatakse kiiresti tagasi.

Kohus jõudis seetõttu järeldusele, et direktiivi 2011/83 artikli 6 lõike 1 punktiga c on vastuolus riigisisene õigusnorm, mis kohustab kauplejat enne tarbijaga kauglepingu sõlmimist igal juhul tegema teatavaks oma telefoninumbri. Kohus lisas, et nimetatud direktiivi säte ei kohusta kauplejat võtma kasutusele uut telefoni- või faksinumbrit või looma uut e-posti aadressi, et võimaldada tarbijatel temaga ühendust võtta. Säte kohustab kauplejat telefoni- või faksinumbrit või e-posti aadressi esitama **vaid siis, kui kaupleja juba kasutab seda suhtluskanalit tarbijatega suhtlemiseks**. Kohus rõhutas, et kuigi nimetatud säte näeb ette kaupleja kohustuse teha tarbijale kättesaadavaks suhtluskanalid, mis vastaksid otsese ja tõhusa suhtluse kriteeriumidele, ei ole sellega vastuolus, **kui nimetatud kaupleja võimaldab nende kriteeriumide täitmiseks kasutada selles sättes nimetatud suhtluskanaleid**.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-163/18: HQ jt (eelotsus – lennureisijate õigus hüvitisele, tühistatud pakettreis)

Euroopa Kohtu otsus, 10. juulil 2019

Küprose äriühing G. S. Charter ostis Kreeka äriühingult Aegean Airlines teatud arvu istekohti ja müüs need seejärel edasi Madalmaades asutatud reisikorraldajale Hellas. HQ jt broneerisid märtsis 2015 Hellaselt edasi-tagasi lennud marsruudil Eelde-Korfu, kuid said paar päeva enne kokkulepitud väljalendu reisikorraldajalt teate pakettreisi tühistamise kohta. Lennupiletite ostuhinda Hellas tagasi ei maksnud ja 2016. a kuulutati ta maksejõuetuks. HQ jt pöördusid Madalmaade kohtusse, et nõuda lennupiletite ostuhind välja Aegean Airlinesilt.

Eelotsust taotlenud kohus küsis, kas määruse nr 261/2004 (hüvise kohta lendude tühistamise ja hilinemise korral) järgi saab lennupileti hinna välja nõuda lennuettevõtjalt, kui reisikorraldaja ei ole maksevõimeline. Euroopa Kohus vastas, et **määruse järgi saab seda teha vaid siis, kui direktiiv 90/314 (reisipakettide kohta) ei anna reisijale õigust nõuda lennupileti hinda reisikorraldajalt.** Et kaitsta lennuettevõtjat olukorras, kus reisikorraldaja oma kohustusi ei täida, ei ole määruse ja direktiiviga pakettreisi ostjale tagatud lennupileti hinna hüvitamise õigus kumulatiivne. Järeldus kehtib ka siis, kui reisikorraldaja ei ole piletihinna tagasimaksmiseks suuteline. Kohus lisas, et direktiivi 90/314 järgi peab reisikorraldaja tõendama, et tal on tagatis, mis võimaldab maksejõuetuse korral reisijatele lennupileti hinna hüvitada. Direktiiv on liikmesriigi õigusesse õigesti üle võetud ainult siis, kui reisijatele on tegelikult tagatud reisikorraldajale makstud raha hüvitamine. **Kohtupraktikast tuleneb, et kui reisija ei saa piletiraha reisikorraldajalt tagasi, on tal igal juhul õigus esitada liikmesriigi vastu hagi, et tuvastada vastutus kahju eest, mida talle liidu õiguse rikkumisega tekitati.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-502/18: CS jt. (eelotsus – lennureisijate õigus hüvitisele, ümberistumisega lend)

Euroopa Kohtu otsus, 11. juulil 2019

11 reisijat ostsid Česká aerolinielt ümberistumisega lennu Prahast Bangkoki. Esimene lend Prahast Abu Dhabisse saabus õigeaegselt, lend sihtkohta aga hilines 488-minutit. Reisijad nõudsid Česká aerolinielt määrusega nr 261/2004 (hüvise kohta lendude tühistamise ja hilinemise korral) ette nähtud hüvitist. Lennuettevõtte keeldus aga selle maksmisest, sest lendu teostas väljaspool liitu asuv lennuettevõtja Etihad Airways.

Reisijad pöördusid hagiaga Tšehhi kohtusse, kes palus Euroopa Kohtul selgitada, kas määrus nr 261/2004 lubab esitada kahjunõude esimese lennu teostanud lennuettevõtja vastu, kui hilines teine lend, mida teostas kolmandas riigis asuv lennuettevõtja. **Kohus vastas, et hüvitist saab nõuda määruse mõttes tegutsevalt lennuettevõtjalt ja sedastas, et Česká aerolinie oli tegutsev lennuettevõtja, sest tema sõlmis reisijatega lepingud ja teostas esimest lennu.** Kohus selgitas,

et ühe broneeringuga lend moodustab terviku, mille puhul arvestatakse esimesest väljumiskohta ja lõppsihtkohta ning tegutsev lennuettevõtja ei saa end välja vabandada sellega, et teine lennuettevõtja teostas hilisemat lendu halvasti. Nii saavad reisijad hüvitist ettevõtjalt, kellega nad lepingu sõlmisid, ilma et nad peaksid arvestama ettevõtjate vahel sõlmitud kokkuleppeid. Kohus tõi veel välja, et tegutsev lennuettevõtja võib määruse alusel väljamakstud hüvitise välja nõuda hilinemise eest vastutavalt lennuettevõtjalt.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-40/17: Fashion ID (eelotsus – isikuandmete töötlemine, vastutav töötaja)

Euroopa Kohtu otsus, 29. juulil 2019

Internetis riideid müüv Fashion ID lisas oma veebisaidile Facebooki „meeldib“-nupu. Selle tulemusena hakati Facebook Irelandile edastama kõigi saidi küllastajate isikuandmed neid sellest teavitamata, sõltumata sellest, kas nad nupule klõpsasid ja kas nad olid Facebooki liikmed. Tarbijate huve kaitsev MTÜ Verbraucherzentrale taotles Saksamaa kohtus, et Fashion ID isikuandmete jagamise lõpetaks. Fashion ID aga leidis esiteks, et direktiivi 95/46/EÜ (üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel) järgi saavad hagi esitada vaid saidiküllastajad, ja teiseks, et teda ei saa pidada isikuandmete vastutavaks töötlejaks.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus tahtis esiteks teada, kas direktiiviga 95/46 on kooskõlas riigisisised normid, mis lubavad tarbijate asemel kohtusse pöörduda tarbijate huve kaitsval ühingul. **Euroopa Kohus vastas, et direktiiv ei anna selleks küll sõnaselget volitust, kuid lubab liikmesriikidel sellised normid kehtestada.** Direktiivi eesmärgiks on mh tagada põhiõiguste ja –vabaduste kaitse isikuandmete töötlemisel, ja normid, mis lubavad tarbija eest hagi esitada ka ühingul, aitavad seda eesmärki saavutada. Erinevalt andmekaitset puudutavatest sätetest on kohtusse pöördumise õigust ettenägevad sätted direktiivis 95/46 üldised, jättes liikmesriikidele teatava tegutsemisruumi. Need ei sätesta kohtusse pöördumise tingimusi, mis tähendab, et liikmesriikidel tulebki need tingimused ise sätestada.

Teiseks küsis eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas Fashion ID-d võib pidada direktiivi 95/46 alusel vastutavaks töötajaks. Euroopa Kohus selgitas kõigepealt, et andmesubjektide kaitse tagamiseks on vastutav töötaja direktiivis laialt määratletud kui isik, kes üksi või koos teistega määrab kindlaks isikuandmete töötlemise eesmärgid ja vahendid. Kaasvastutajad võivad olla kaasatud eri etappides ja erineval määral, mistõttu hinnatakse nende vastutust juhtumipõhiselt. Fashion ID ei ole seotud Facebooki hilisemate andmetöötlustoimingutega, mistõttu nende eest ta ei vastuta. Samas lisas ta „meeldib“-nupu oma saidile, et suurendada reklaami Facebookis. Vastutasuna selle majandusliku eelise eest nõustus ta vähemalt vaikimisi oma veebisaidi küllastajate isikuandmete kogumise ja üleandmisega. **Seega võib Fashion ID-d pidada vastutavaks töötlejaks, sest isikuandmete kogumise ja üleandmise toimingute eesmärgid määras ta kindlaks koos Facebookiga.**

Kohus selgitas veel, et kuna Fashion ID vastutus piirdub selliste isikuandmete töötlemise toimingutega, mille eesmärgid ja vahendid ta ise kindlaks määrab, peab ta ka direktiivis nõutud teavitamise isikuandmete kogumiseks ja nõusoleku nende edastamiseks tagama üksnes seoses

nende toimingutega. Samuti märkis kohus, et nii Fashion ID-l kui ka Facebookil peab töötlemistoimingute tegemiseks olema õigustatud huvi.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-469/17: Funke Medien NRW (eelotsus – autoriõigus, ajakirjandusvabadus)

Euroopa Kohtu otsus, 29. juulil 2019

Saksamaal koostatakse iga nädal ülevaadet riigi relvajõudude olukorrast välisoperatsioonidel. Ülevaade on salastusmärkega „piiratud,“ kuid lühendatud kokkuvõtted sellest on avalikkusele kättesaadavad. Saksa riik ei võimaldanud päevalehe Westdeutsche Allgemeine Zeitung veebisaidi haldajal Funke Medienil ülevaadetega tutvuda, kuid teadmata viisil sai ta siiski osa ülevaateid ja avaldas mitmed neist oma veebilehel. Riik nõudis kohtus oma autoriõiguse rikkumise lõpetamist.

Eelotsust taotlenud Saksamaa kõrgeim üldkohus tõi välja, et eelnevad kohtuastmed tuvastasid autoriõiguse rikkumise, leides, et raportid on „kirjandusteosed,“ aga ei toonud seejuures välja, miks raporteid tuleb pidada loomingu tulemuseks. Euroopa Kohus märkis seetõttu kõigepealt, et riigisisesed kohtud peavad kindlaks tegema, kas ülevaateid saab pidada teosteks direktiivi 2001/29 (autoriõiguse kohta infoühiskonnas) mõttes. **Autoriõigusega kaitstud intellektuaalse loomingu on tegu vaid siis, kui koostajal oli võimalik teha vabu ja loominguilisi valikuid ning väljendada originaalselt oma loomevõimet, samas kui autori intellektuaalne pingutus ja oskusteave eraldivõetuna ei oma selles osas tähtsust.**

Vastates eelotsust taotlenud kohtu küsimusele teabe- ja ajakirjandusvabaduse ulatuse kohta, sedastas Euroopa Kohus, et **kui raporteid saab pidada teosteks, ei õigusta teabe- ja ajakirjandusvabadus nende avaldamist, sest autoril on ainuõigus oma teoseid reprodutseerida ja üldsusele edastada.** Direktiiv 2001/29 tasakaalustab EL põhiõiguste hartaga tagatud õigusi, pannes paika õiglase vahekorra ühelt poolt intellektuaalse omandi õiguste ning teiselt poolt sõna- ja teabevabaduse vahel. Seega tuleb direktiivis sätestatud erandeid autori ainuõigusest kõrvalekaldumiseks pidada ammendavateks.

Kohus selgitas ka, et **direktiivi 2001/29 sätted, mis käsitlevad autori ainuõigust oma teoseid reprodutseerida ja üldsusele kättesaadavaks teha, ei jäta riigisisesesse õigusesse ülevõtmisel kaalutusruumi, sest tegu on täieliku ühtlustamise meetmetega.** Autori ainuõigus lubada oma teose reprodutseerimist ja üldsusele edastamist on direktiivis sõnastatud üheselt mõistetaval viisil, tingimusteta ja rakendusaktide vastuvõtmise vajaduseta. Seda tagavad sätted loivad ühtlustatud õigusraamistiku, mis tagab reprodutseerimis- ja üldsusele edastamise õiguse kõrgetasemelise ja ühetaolise kaitse. **Samas sätted, mis käsitlevad erandeid ja piiranguid, nagu teose kasutamine ajakohasest sündmusest teatamiseks ja tsiteerimine kriitika või ülevaate eesmärgil, jätavad liikmesriikidele tõlgendamiseks liidu õigusega seatud raamides kaalutusruumi, sest nende näol ei ole tegu täieliku ühtlustamise meetmetega.** Veel selgitas Euroopa Kohus, et kui liikmesriigi kohtul tuleb tasakaalustada teose autori ja sellele viitava kasutaja õiguste vahel, tuleb järgida direktiivi sätete täpset sõnastust ja säilitada nende soovitatav toime, tagades seejuures ka täielik kooskõla hartaga.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-476/17: Pelham (eelotsus – autoriõigus, helilõikude kopeerimine)

Euroopa Kohtu otsus, 29. juulil 2019

1977. a avaldas ansambel Kraftwerk loo „Metall auf Metall“. 1997. a kasutas äriühing Pelham sãmplimistehnikat, korrates oma loos „Nur mir“ järjestikku kahe sekundi pikkust rütmiseeriat „Metall auf Metallist.“ Kraftwergi liikmed pidasid seda oma autoriõiguse rikkumiseks ja nõudsid Saksamaa kohtus rikkumise lõpetamist ja fonogrammide hävitamist.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsis, kas direktiiv 2001/29 (autoriõiguse kohta infoühiskonnas) keelab isegi väga lühikese helilõigu reprodutseerimist. Euroopa Kohus rõhutas, et direktiiv kaitseb intellektuaalomandi õigust, kuid see õigus ei ole puutumatu ega selle kaitse absoluutne. Sellele seab piiranguid nt EL põhiõiguste harta artiklis 13 sätestatud kunstivabaduse kaitse. Direktiivi 2001/29 kohaselt on fonogrammitootjatel ainuõigus osalist või täielikku reprodutseerimist lubada ning **ka väga lühikese helilõigu reprodutseerimine on fonogrammi osaline reprodutseerimine, välja arvatud juhul, kui fonogrammilt võetud helilõiku on uues teoses muudetud ja see on kuulamisel äratundmatu.** Kohus selgitas, et nii säilitab direktiiv õiglase tasakaalu fonogrammi loomiseks märkimisväärseid investeeringuid teinud autoriõiguse omaja õiguste ja kunstivabaduse vahel.

Seejärel küsis eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas fonogramm, mis sisaldab helilõike teiselt fonogrammilt on direktiivi 2006/115 (rentimis- ja laenutamiseõiguse kohta intellektuaalomandi vallas) tähenduses koopia. **Kohus leidis, et kui see ei hõlma kõiki või olulist osa fonogrammile salvestatud helidest, ei ole tegu koopiaga.** Koopial on omadused, mis saavad fonogrammi seaduslikke ekspemplare asendada ja vähendada fonogrammide levitamisest saadavat tulu ja ohustada nende loomiseks tehtud investeeringuid. **Kui tsiteeritud teost ei ole võimalik eristada, ei ole kohtu hinnangul tegemist ka muusikateose tsiteerimisega direktiivi 2001/29 mõttes,** sest tsiteerimine eeldaks originaalteose autoriga dialoogi astumist, mis on võimalik vaid siis, kui tsiteeritav teos on äratuntav.

Lõpuks küsis eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas liikmesriik võib riigisisese õigusega piirata direktiivis 2001/29 ette nähtud fonogrammitootja ainuõigust oma fonogrammi reprodutseerida. Nimelt lubab Saksamaa õigus kasutada iseseisva teose loomiseks teise autori teost ilma selle autori nõusolekuta. **Kohus selgitas, et direktiivis ette nähtud erandid autoriõiguste kitsendamiseks on sõnastatud ammendavalt ja nende kitsendamine riigisiseses õiguses ei võimaldaks tagada direktiiviga taotletavat õiglast tasakaalu ega rakendamise ühtsust.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-516/17: Spiegel Online (eelotsus – autoriõigus)

Euroopa Kohtu otsus, 29. juulil 2019

Spiegel Online avaldas Saksa poliitiku kohta artikli, millele lisis hüperlingid, millelt oli võimalik alla laadida selle poliitiku kirjutatud käsikiri ja käsikirja põhjal varem ühes kogumikus avaldatud artikkel. Spiegel Online ei küsinud kummagi teksti avaldamiseks autori nõusolekut. Poliitik väitis, et see rikub tema autoriõigust ja pöördus kohtusse. Saksamaa kõrgeim kohus esitas eelotsusetaotluse Euroopa Kohtule.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsis, kas riikidele on jäetud kaalutlusruum direktiivi 2001/29 (infoühiskonna direktiiv) artikli 5 lõikes 3 nimetatud autoriõiguse erandite või piirangute ülevõtmisel riigisisesele õigusele. Samuti küsis kohus, kas EL põhiõiguste hartas sätestatud põhiõigused teabevabadusele ja ajakirjandusvabadusele võivad õigustada erandeid autori ainuõigusest oma teoseid reprodutseerida. Lõpuks küsis Saksamaa kohus, kas hüperlingi abil teksti kättesaadavaks tegemine on tsiteerimine ning kas teos oli juba üldsusele kättesaadavaks tehtud, kui see oli autori nõusolekul varem avaldatud.

Euroopa Kohus selgitas, et liikmesriigid peavad direktiivi 2001/29 artikli 5 lõigetes 2 ja 3 ette nähtud erandite ja piirangute rakendamisel kaalutlusruumi **kasutades jääma liidu õigusega seatud piiridesse, mis tähendab, et neil ei ole vabadust määrata ühtlustamata viisil kõigi nende erandite ja piirangute tingimusi**. Euroopa Kohus lisis, et EL põhiõiguste hartas kaitstud teabevabadus ja ajakirjandusvabadus **ei saa väljaspool direktiivi 2001/29 artikli 5 lõigetes 2 ja 3 sätestatud erandeid ja piiranguid õigustada erandit autori ainuõigustest oma teoseid reprodutseerida ja üldsusele edastada**.

Kuna direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 3 punkti d sõnastus ei nõua, et tsiteeritud teos oleks tsitaati sisaldavasse objekti lahutamatu liidetud, näiteks taandridade abil või teksti taasesitamise joonealustes märkustes, siis leidis kohus, et **tsiteerimine hõlmab ka hüperlingi abil suunamist eraldi avatavale failile**. Seejuures rõhutas kohus, et kõnealuse käsikirja ja artikli tsiteerimise eesmärgil kasutamine ei tohi ületada vaidlusaluse tsiteerimisega taotletava eesmärgi saavutamiseks vajaliku piire.

Samuti selgitas kohus, et teos on juba seaduslikult üldsusele kättesaadavaks tehtud juhul, **kui üldsus on varem saanud sellega konkreetsel kujul tutvuda õiguse omaja loal või tulenevalt kohustuslikust litsentsist või seadusest tulenevast loast**. Põhikohtuasjas tuleb seetõttu Euroopa Kohtu sõnul kindlaks teha, kas kirjastajal oli autori nõusolek, et käsikirja põhjal avaldada kogumikus artikkel, millele suunava hüperlingi Spiegel Online hiljem avaldas.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

Tegemist on mitteametliku kokkuvõttega EL õiguse büroo valitud kohtulahenditest. EL Kohtu otsuste ja kohtujuristi ettepanekute terviktekstidega saab tutvuda EL Kohtu koduleheküljel või EUR-Lex andmebaasis (viited lisatud).